Frăția Ortodoxă Sf. Ignatie Briancianinov
lumea-ortodoxa.ro

Întreruperea comuniunii cu ereticii și Canonul 15 (I-II Constantinopol)

Chișinău 2017

„Erezia, acest păcat înfricoșător, care cuprinde în sine hulă asupra Sfântului Duh, cu totul îl înstrăinează pe om de Dumnezeu și, înstrăinându-l de Dumnezeu, îl predă în puterea satanei”[1]

Sf. Ignatie Briancianinov

Dat fiind că în ultimii doi ani subiectul întreruperii comuniunii cu ecumeniștii a devenit foarte actual și că despre asta se discută aproape exclusiv prin prisma canonului 15 al Sinodului I-II Constantinopol (861), au apărut o mulțime de opinii și interpretări foarte diferite, uneori chiar contradictorii privind acest subiect. Noi am vrea să clarificăm unele chestiuni legate de întreruperea pomenirii și de amintitul canon 15, pentru a reduce pe cât posibil astfel de divergențe și a evita interpretările dăunătoare.

Contextul istoric în care a fost întocmit canonul 15

Interpretările greșite legate de canonul 15 se datorează înainte de toate lipsei unei viziuni integre asupra Sinodului I-II Constantinopol, iar contextul istoric în care a fost întrunit acest Sinod și au fost întocmite hotărârile sale este fundamental pentru interpretarea canonului 15.

Cu 3 ani înainte de acest Sinod, adică în 858, în urma unui conflict dintre sfântul patriarh Ignatie și Bardas, fratele sfintei împărătese Teodora (†866) pe care acesta a înlăturat-o de la putere, Sf. Ignatie a fost lipsit pe nedrept de tronul patriarhal. În același an marele cărturar și teolog de excepție Sf. Fotie cel Mare, fiind încă mirean, dar având deja o autoritate teologică impunătoare, pe parcursul a doar câteva zile este tuns în monahism și trece toate treptele ierarhice, fiind înscăunat „*cu*

[1] Sf. Ignatie Briancianinov – Despre erezie și schismă, cap. 3

sila și fără de voie”[2] ca patriarh în ziua de Nașterea Domnului în anul 858[3].

A urmat o perioadă de tulburare în Biserică, fiindcă mulți nu au voit să recunoască noul patriarh din cauza modului în care a fost înscăunat. În 861 se convoacă acel sinod I-II Constantinopol menit să pună capăt tulburărilor. Pentru împăciuirea celor două tabere s-a hotărât pe de o parte ca nimeni din clerici să nu întrerupă comuniunea cu întâistătătorul lor pentru „*oarecare vinovăție*” (păcate personale, încălcări administrative etc.) până acesta nu este condamnat de un sinod (canoanele 13, 14 și 15), iar pe de altă parte s-a rânduit ca „*de acum înainte nici unul dintre mireni sau monahi să nu se ridice deodată la înălţimea episcopiei, ci mai întâi cercetându-se în treptele eclesiastice, aşa să primească hirotonia episcopiei*” (canonul 17)[4], astfel încât în viitor să nu mai apară astfel de tulburări.

Ce nu trebuie să căutăm în textul canonului 15

Așadar, Sinodul a avut scopul de a vindeca o situație de schismă. Dar ca să nu se înțeleagă cumva că întreruperea comuniunii pe motiv de erezie ar fi de asemenea o schismă, mai ales că erezia iconoclastă încă nu-și pierduse toată puterea, în canonul 15, în a doua sa jumătate, s-a subliniat că „*cei ce se despart pe sineşi de împărtăşirea cea către întâiul şezător al lor pentru oarecare eres osândit de sfintele sinoade, sau de Sfinţii Părinţi* [...] *unii ca aceştia nu numai canoniceştii certări nu sunt supuşi* [...] *ci şi de cinstea cea cuvenită celor dreptslăvitori se vor învrednici*”[5].

---

[2] Prolegomena despre cel ce se zice Întâiul și al Doilea Sinod, Pidalion, 1844

[3] Pentru informații mai detaliate legate de aceste evenimente vezi Colecţia Stâlpii Ortodoxiei, Viaţa şi nevoinţele celui între sfinţi părintelui nostru Fotie cel Mare, Patriarhul Constantinopolei, ed. Apologeticum, 2006

[4] Cele 17 canoane ale sinodului celui în Biserica Sfinţilor Apostoli adunat ce se zice 1 şi al 2-lea tâlcuite, Canonul 17, Pidalion, 1844

[5] Cele 17 canoane ale sinodului celui în Biserica Sfinţilor Apostoli adunat ce se zice 1 şi al 2-lea tâlcuite, Canonul 15, Pidalion, 1844

În esență, a doua parte a acestui canon spune că ortodocșii care se despart de *minciuno-episcopii* eretici, chiar dacă cei din urmă nu au fost condamnați de vreun sinod, nu pot fi judecați conform canoanelor anti-schismatice 13, 14 şi 15, căci *„nu cu schismă au rupt unirea Bisericii, ci s-au silit a izbăvi Biserica de schisme şi de împărţiri*”. Caracterul anti-schismatic al acestui canon este confirmat și de referințele la alte canoane indicate de Sf. Nicodim în Pidalion, care sunt toate anti-schismatice: Apostolic, can. 31; Sinod 4, can. 18; Sinod 6, can. 10, 31, 34: Sinod 1 şi 2, can. 12, 13, 14; Gangra, can. 6; Cartagina, can. 10, 11, 62; Antiohia, can. 5.

Cu alte cuvinte, canonul 15 nu reprezintă un „dreptar” sau o „instrucțiune” de întrerupere a pomenirii ereticilor cum greșit îl privesc unii, ci doar exprimă unica situație în care întreruperea comuniunii nu este schismă.

E interesant că monahii athoniți care luptau împotriva uniației de la Lyon din sec. XIII au scris o mărturisire de credință către împărat în care și-au motivat despărțirea de patriarhul eretic Ioan Vekkos întâi în baza Scripturii, apoi au apelat la canonul 1 al Sinodului V-VI Ecumenic, apoi la „Tomul Unirii” și abia după aceasta au menționat și canonul 15 al Sinodului I-II[6].

Există o mulțime de cazuri în istoria Bisericii când creștinii, monahii, preoții și episcopii ortodocși întrerupeau comuniunea cu ereticii în perioade mult anterioare întocmirii canonului 15 în anul 861. Prin urmare este important ca subiectul întreruperii pomenirii să nu fie tratat exclusiv prin prisma canonului 15, pentru că acesta nu epuizează subiectul și are cu totul alt scop decât definirea exactă a rânduielii de întrerupere a pomenirii ereticilor și respectiv are multe lacune, adică nu dă un răspuns clar la întrebările pe care firește ni le-am putea pune, cum ar fi:

[6] Epistola Părinţilor Aghioriţi către împăratul Mihail Paleologul cu mărturisirea de credinţă împotriva uniaţiei de la Lyon (1272-74)

- Care este de fapt scopul întreruperii comuniunii?
- Întreruperea pomenirii ereticilor este opțională sau obligatorie?
- Pe cine trebuie să pomenească ortodocșii în loc de episcopul căzut în eres?
- Care este relația creștinilor îngrădiți cu episcopii din alte eparhii?
- Comuniunea trebuie întreruptă doar cu ereticii sau și cu cei care rămân în comuniune cu aceștia?
- Continuă a fi valide tainele ereticilor dacă aceștia încă nu au fost condamnați nominal?

Evident canonul 15 nu dă un răspuns clar la aceste întrebări, căci a fost întocmit cu un cu totul alt scop, acela de a arăta care despărțire este schismă și care nu este schismă. Respectiv încercarea de a răspunde la ele exclusiv prin prisma acestui canon, izolându-l de restul Predaniei Bisericii, duce inevitabil la răstălmăciri și interpretări greșite, fapt la care putem fi martori urmărind polemicile apărute în ultimul timp.

Răspunsul la aceste întrebări și altele de acest fel trebuie căutat în Sfânta Scriptură, hotărârile Sinoadelor Ecumenice și Locale și în faptele și scrierile Sfinților Părinți, lucru ce trebuie făcut neapărat pentru a evita dezbinările și răstălmăcirile. Dar înainte de asta e important să conștientizăm limitele canonului 15 și să nu îi atribuim sensuri pe care el însuși nu le conține.

Totodată este foarte important să conștientizăm că întreruperea comuniunii cu ereticii nu este un act pur canonico-juridic, ci este înainte de toate un act de conștiință ortodoxă, de aceea am putea spune că formularea unor întrebări cum sunt cele indicate mai sus vizează nu atât normele canonice, cât însăși învățătura ecleziologică, învățătura Bisericii despre Biserică.

În continuare vom încerca să expunem răspunsurile pe care le-am găsit reieșind din cele enunțate mai sus. De altfel acestea nu au pretenția de adevăr în ultimă instanță, ci reprezintă o sinteză a cercetărilor pe care

le-am făcut căutând un răspuns patristic la aceste probleme, de aceea rugăm cititorii să vină cu sugestii și critici pentru a ne îndrepta unii pe alții pe calea mântuirii.

Care este scopul întreruperii comuniunii cu ereticii? Este aceasta opțională sau obligatorie?

În privința actului de întrerupere a pomenirii s-au formulat unele interpretări cum că acesta reprezintă o „notă de protest" sau că are drept scop „convocarea unui sinod" care să condamne eresul, idei pe care nu le regăsim în textul canonului 15. Luate separat, ele pot părea destul de nobile. Dar în ce măsură asemenea idei coincid cu intențiile Sfinților Părinți? De ce gând erau mânați ei atunci când întrerupeau comuniunea cu ereticii și ne îndemnau și pe noi să o facem?

În una din epistolele sale Sf. Teodor Studitul spune: „*Pe cel ce nimereşte în această cursă* [bezna ereziei], ***comuniunea cu ereticii îl desparte de Hristos şi îl alungă departe de turma Domnului***"[7]. Asemenea și în alte scrisori: „*Împărtăşania unui eretic sau a unui vădit osândit pentru viaţa sa* ***te înstrăinează de Dumnezeu şi te aruncă în mâinile diavolului***"[8], „*Comuniunea cu ereticii nu este pâine comună, ci otravă, care nu vatămă trupul, ci* ***înnegreşte şi întunecă sufletul***"[9].

Este limpede că pentru Sf. Teodor întreruperea comuniunii cu ereticii este o problemă de mântuire! Dar pentru că unii așa-ziși teologi s-au străduit să-l denigreze pe Sf. Teodor Studitul, spunând că el a exprimat doar niște păreri personale care nu conglăsuiesc cu Scriptura și alți Sfinți Părinți, să vedem și alte mărturii.

Zice Sf. Ap. Ioan Teologul: „*Dacă cineva vine la voi şi nu aduce învăţătura aceasta, să nu-l primiţi în casă şi să nu-i ziceţi: Bun venit!*"

[7] Sf. Teodor Studitul – Epistola 245(433). Curatorului Constantin.
[8] Sf. Teodor Studitul – Epistola 58. Către soția unui spătar pe nume Mahara.
[9] Sf. Teodor Studitul – Epistola 24(83). Către fiul Ignatie.

(II Ioan 1:10). Din ce cauză nu-l putem primi, nici saluta? „*Căci cel ce-i zice: Bun venit!* ***se face părtaş la faptele lui cele rele***” (II Ioan 1:11).

Sf. Ioan Gură de Aur ne spune despre relația cu ereticii: „*Să nu aveţi nici un fel comuniune cu ei – să nu mâncaţi cu ei, să nu beţi, să nu legaţi prietenii, nici relaţii, nici dragoste, nici pace*”. Care este motivul? „*Căci dacă cineva se învoieşte cu ereticii în acestea,* ***acela se face străin de Biserica Sobornicească***”[10]. Și marele Vasile, scriindu-i unui monah despre un nou eres apărut în acele locuri, îi spune: „*De aceea vă rog să faceți în privința asta o îndreptare bisericească și să vă îndepărtați de comuniunea cu ereticii, știind că* ***nepăsarea în această chestiune distruge îndrăzneala noastră către Hristos***”[11].

Sf. Iosif Volоţki, care a înfruntat eresul jidoviților[12] în sec. XIV-XV, spunea: „*Dacă va fi eretic, vom stărui să nu primim de la el nici învăţătura, nici împărtăşania, şi nu numai că nu ne vom împărtăşi la el, ci îl vom osândi şi cu toate puterile îl vom da pe faţă,* ***ca să nu devenim părtaşi pieirii lui***”[13].

Iar Mărturisitorii Athoniți amintiți anterior își motivau astfel despățirea de patriarhul eretic Ioan Vekkos: „*Cel ce-l primeşte pe eretic se supune* ***aceleeaşi osândiri ca şi acela*** [...] *Cum să îi recunoaştem pe unii ca aceştia drept întâistătători şi judecători ai bisericilor ortodoxe şi cum să pronunţăm pomenirea lor ca ortodocşi în biserică şi la însăşi cina cea de taină,* ***aşa încât să o lăsăm pe ea să ne sfinţească neprihănit****?*”[14].

Sf. Ciprian al Cartaginei, scriindu-le creștinilor din Spania despre unii episcopi apostați de acolo, le spune următoarele: „*Iar* ***mulţimea să nu***

---

[10] Sf. Ioan Gură de Aur – Cuvânt despre prooroci mincinoşi, învăţători mincinoşi, despre eretici şi despre semnele sfârşitului veacului acestuia, cap. 7
[11] Sf. Vasile cel Mare – Epistola 254(262). Către Urvichie monahul.
[12] Din păcate în limba română nu se prea găsesc informații despre acest eres. Câteva informații de bază puteți consulta în rusă sau engleză
[13] Sf. Cuv. Iosif Voloţki – Luminătorul, Cuvântul VII
[14] Epistola Părinţilor Aghioriţi către împăratul Mihail Paleologul cu mărturisirea de credinţă împotriva uniaţiei de la Lyon (1272-74)

***se mângâie cu gândul, că ar putea rămâne neatinsă de molima păcatului**, fiind în comuniune cu un Episcop păcătos şi dându-şi încuviinţarea pentru slujirea nedreaptă şi nelegiuită ca Episcop a întâistătătorului ei, de vreme ce prin profetul Osea (9:4), asprimea lui Dumnezeu ameninţă şi spune: „**Jertfele lor ca o pâine de jale; toţi cei ce mănâncă din ea se vor molipsi**", învăţând de bună seamă, şi arătând că sunt cu totul prinşi de păcat toţi cei care se vor fi molipsit de ofranda unui Episcop profan („din afara Bisericii") şi nelegiuit*"[15].

La Sf. Nectarie din Eghina găsim aceeași mărturie: „*Lipsa de comuniune exterioară (cu ereticii) ne ferește* **de înstrăinarea interioară *(de Dumnezeu, de adevăr)*"**[16].

Iată în ce conglăsuire desăvârșită vorbește Scriptura și toți acești Părinți despre comuniunea cu ereticii și urmările acesteia asupra noastră! Citind cu luare aminte aceste cuvinte nu putem diminua nicidecum importanța pasului de întrerupere a comuniunii, spunând că el are un scop pur disciplinar sau administrativ, sau că ar fi doar o notă de protest sau o acțiune strategică pentru un viitor sinod. Comuniunea cu ereticii este, înainte de toate, o mare primejdie pentru mântuirea sufletului, de unde și măsura firească de a o întrerupe, ca nu cumva să ne facem părtași ai pieirii lor și să nu ne înstrăinăm de Hristos.

Astfel fiind lucrurile, oare se mai poate pune întrebarea dacă această măsură este opțională sau obligatorie? Ea poate fi opțională doar în măsura în care suntem nepăsători față de mântuirea noastră. Dacă Biserica învață că în acest fel ne primejduim mântuirea, oare mai poate un om credincios să se întrebe dacă e opțional asta sau nu?

---

[15] Sf. Ciprian al Cartaginei – Epistolă către clerul și poporul din Spania despre Vasilid și Marcial, *trad. conform* Scrisori, Editura Sophia, Bucureşti, pag. 315-316

[16] Sf. Nectarie, mitropolitul Pentapolisului – Despre legătura cu ereticii, Editura Panagopoulos *apud* Pr. Sava Lavriotul – Interpretarea patristică a canonului 15

Pe cine trebuie să pomenească ortodocșii în loc de episcopul căzut în eres? Care este relația creștinilor îngrădiți cu episcopii din alte eparhii?

Conform rânduielii bisericești preoții trebuie neapărat să pomenească la sfintele slujbe pe episcopul lor (dacă acesta nu are „*vină întru buna credință*”[17]), adică pe cârmuitorul eparhiei pe teritoriul căreia se află. Dacă el cade în eres și firește este întreruptă pomenirea sa, nu există nici un temei canonic pentru pomenirea unui episcop din altă eparhie în locul său.

Sfinții Părinți care au vorbit în detaliu despre subiectul întreruperii pomenirii, bunăoară Sf. Teodor Studitul și Mărturisitorii Athoniți din sec. XIII, nu vorbesc deloc despre cine ar trebui pomenit în locul episcopului eretic sau ce formulă ar trebui pronunțată în loc.

Prin urmare putem considera că formula „*Pre tot episcopul ortodox*” (sau „*Pre toată episcopia ortodocșilor*”), care a fost folosită în sec. XX și în anii recenți, exprimă destul de bine realitățile ecleziologice și nu încalcă rânduielile canonice ale Bisericii. Pe de altă parte dacă pe teritoriul canonic respectiv este un arhiereu care prin **cuvânt și faptă**[18] mărturisește Ortodoxia, el trebuie pomenit.

O altă întrebare importantă este în ce măsură episcopii ortodocși din alte eparhii se pot implica în treburile creștinilor care s-au îngrădit de episcopul lor eretic. În această privință avem mai multe mărturii din Predania Bisericii.

Bunăoară Sf. Grigorie Teologul scrie că a fost chemat la Constantinopol de către preoții și credincioșii ortodocși[19], care aveau o singură bisericuță în Constantinopol[20], pentru a-i păstori și a-i înfrunta pe

[17] Canoanele Sfinților Apostoli, Canonul 31, Pidalion, 1844
[18] *Vezi* capitolul despre scopul și obligativitatea întreruperii comuniunii
[19] Sf. Grigorie Teologul – De Vita Sua, 592-608
[20] Viața Sf. Grigorie Teologul

ereticii care stăpâneau capitala imperială[21], în fruntea acestora fiind arhiepiscopul arian Demofil. Sf. Grigorie a răspuns chemării și după ceva timp a fost înscăunat ca Arhiepiscop al Constantinopolului. Judecând strict din punct de vedere canonic[22], Sf. Grigorie nu ar fi avut nici un drept să vină într-o eparhie străină pentru a îngriji turma de aici, dar pe timp de erezie aceste norme nu pot fi aplicate ca și pe timp de pace.

Același lucru îl afirmă și Sf. Teodor Studitul. Fiind întrebat de unul din ucenici dacă pot fi primiți în comuniune preoții hirotoniți în Italia și Sicilia (canoanele oprind hirotonia de preoți pentru eparhii străine), sfântul răspunde: „***Pe timp de erezie la nevoie nu totul se face întocmai conform canoanelor rânduite pe timp de pace****. Vedem că așa au procedat și fericitul Atanasie și sfințitul Eusebiu, care ambii săvârșeau hirotonii asupra persoanelor ce nu erau din regiunea lor*”[23].

Și Sf. Vasile cel Mare împreună cu episcopii săi îi îndemna pe confrații episcopi din Apus să nu fie indiferenți față de starea lucrurilor de la ei, ci să vină pentru a face împreună un sinod mare care „*să gonească eresul și să le vestească Bisericilor cuvântul păcii, aducându-i la unitate pe cei ce gândesc la fel*”[24].

Așadar, episcopii ortodocși au tot dreptul să se implice și să ajute creștinii din eparhiile stăpânite de eretici. Asta se referă atât la combaterea propriu-zisă a ereziei, cât și la rezolvarea problemelor pastorale, cum ar fi hirotonia de preoți, sau a altor probleme în care este nevoie de ajutor arhieresc.

---

[21] Sf. Grigorie Teologul – De Vita Sua, 609-611

[22] Can. 2 Sinod II Ecumenic, Can. 8 Sinod III Ecumenic, Can. 35 Apostolic, Can. 13, 22 Sinod Antiohia ș.a.

[23] Sf. Teodor Studitul – Epistola 87(275). Către Metodie monahul, întrebarea 1 și 2

[24] Sf. Vasile cel Mare – Epistola 88(92). Către episcopii din Italia și Galia.

Comuniunea trebuie întreruptă doar cu ereticii sau și cu cei care rămân în comuniune cu aceștia?

Nefiind tratată în textul canonului 15, această întrebare a devenit din păcate și ea un subiect de poticnire, în ciuda faptului că Sfinții Părinți sunt destul de tranșanți. Bunăoară Sf. Atanasie cel Mare, adresându-se unor monahi le spune: „*Binevoiți, iubiților, să vă feriți de cei care au un cuget vădit necurat și* ***să fugiți de cei care, crezând că nu cugetă ca Arie, sunt de fapt în comuniune cu necurații***”[25].

Iar Sf. Nichifor Mărturisitorul, făcând mărturisire de credință în epistola sa către Sf. Papă Leon al III-lea, spune: „*Îi anatemizez pe cei care au lepădat predania sfinților, alipindu-se de învățăturile cele pervertite și aducătoare de moarte și care au îndrăznit să semene neghină pe ogorul credinței ortodoxe,* ***și pe toți cei ce-i urmează****, ca pe o ocară a Bisericii lui Hristos, mă scârbesc de ei și îi anatemizez*”[26].

Fiind mai puțin tranșant în această privință, Sf. Teodor Studitul spune totuși că nu ne putem împărtăși cu cei care rămân în comuniune cu ereticii, chiar dacă cei dintâi păstrează cugetul ortodox: „*Despre preotul ortodox, care de frica prigoanei îl pomeneşte pe episcopul eretic, ţi-am mai răspuns anterior şi voi spune iarăşi: dacă el nu slujeşte împreună cu ereticul şi nu are comuniune cu astfel de oameni, atunci trebuie primit în obşte la psalmodiere, la binecuvântarea bucatelor, şi acestea din iconomie,* ***dar nu şi la Dumnezeiasca Împărtăşanie***”[27].

Trebuie să atragem aici atenția asupra unui factor pe care Sf. Teodor Studitul îl repetă de multe ori în epistolele sale, anume că iconomia aceasta se poate aplica față de clericii care rămân în comuniune cu ereticii anume **din frica prigoanei**, iar nu din îndoială, prietenie, nepăsare, viclenie sau alte motive, după cum se obișnuiește să se rupă din context această învățătură.

---

[25] Sf. Atanasie cel Mare – Epistolă către cei ce se nevoiesc în viața monahală
[26] Sf. Nichifor Mărturisitorul – Epistolă către Papa Leon al III-lea
[27] Sf. Teodor Studitul – Epistola 40. Către fiul Naucratie.

Păstrarea conștientă a comuniunii cu ereticii este o mare trădare, pe care trebuie să o conștientizeze orice om cu frică de Dumnezeu. Sigur, asta nu înseamnă că toți cei care păstrează comuniunea cu ecumeniștii trebuie tratați la fel ca și ecumeniștii înșiși, atitudine pe care o vedem și la Sf. Teodor Studitul și la alți Sfinți Părinți, cum ar fi Sf. Atanasie cel Mare, care, fiind întrebat despre cum ar trebui primiți cei care au căzut în comuniune cu arienii, spune: „*Cei care au căzut și au apărat reaua cinstire să fie iertați dacă se pocăiesc, dar să nu li se dea loc în cler, iar despre cei ce nu erau fruntașii relei cinstiri, dar au fost atrași prin nevoie și cu de-a sila, s-a hotărât atât să li se dea iertare, cât și să aibă loc în cler*”[28].

Așadar, despărțirea de eretici presupune și întreruperea comuniunii euharistice cu cei care continuă să fie în unitate liturgică cu cei dintâi, chiar dacă aceștia cugetă ortodox și păstrează această comuniune din frică sau cu de-a sila. Pe de altă parte trebuie luate în considerație slăbiciunile omenești și astfel de oameni nu trebuie tratați la fel ca și ereticii vădiți.

Continuă a fi valide tainele ereticilor dacă aceștia încă nu au fost condamnați nominal?

Subiectul lucrării harului la eretici a ridicat din păcate cele mai multe controverse și răstălmăciri, de aceea este nevoie să facem o analiză multilaterală a acestei idei. Dar înainte de toate trebuie să subliniem că nu lucrarea sau nelucrarea harului la eretici ne face să ne îndepărtăm de comuniunea cu ei, ci aflarea în adevăr și despărțirea de minciună, dragostea pentru Hristos și fuga de osânda veșnică. Nici în lucrările Sfinților Părinți nu vedem această obsesie bolnăvicioasă față de acest subiect.

De altfel în toți acești ani în care am studiat problema și am încercat să luăm o poziție ortodoxă față de erezia ecumenismului, noi nu am fost

[28] Sf. Atanasie cel Mare – Epistolă către Rufinian

preocupați de subiectul validității tainelor ecumeniștilor. Mai mult decât atât, noi am făcut studiul de față mai degrabă siliți de situație, căci am observat că se pune un accent excesiv pe acest subiect și mai ales pe ideea că tainele săvârșite de eretici ar fi indiscutabil valide, fapt ce ne-a făcut să studiem atitudinea patristică în această privință.

În general afirmația că tainele ereticilor ar fi autentice se bazează pe faptul că ecumeniștii încă nu au fost condamnați nominal, adică se creează o distincție eretici condamnați vs. eretici necondamnați, distincție pe care noi nu am găsit-o în scrierile Sfinților Părinți. De obicei în sprijinul acestei idei se aduc două argumente: tâlcuirea Sf. Nicodim Aghioritul la canonul 3 apostolic și faptul că la Sinoadele III și VII Ecumenice s-a decis ca cei hirotoniți de ereticii nestorieni și iconoclaști, până la condamnarea acestora, să fie primiți fără a li se repeta hirotonia. Să vedem, însă, cât de întemeiate sunt aceste argumente.

În nota de subsol la tâlcuirea mai sus amintită Sf. Nicodim spune următoarele: „*Canoanele poruncesc soborului episcopilor celor vii să caterisească pe preoţi, ori să afurisească, ori să anatematisească pe mireni, **când calcă canoanele**. Însă dacă soborul nu va pune în lucrare caterisirea preoţilor, ori afurisirea, anatematisirea mirenilor, preoţii aceştia şi mirenii, **nici caterisiţi nu sunt cu lucrul, nici afurisiţi, ori anatematisiţi***”[29]. Cu alte cuvinte pedepsele rânduite pentru călcarea canoanelor nu capătă valabilitate în mod automat, ci trebuie proclamate de un sobor de episcopi.

La prima vedere am putea crede că asta se referă și la condamnarea ereticilor, care ar rămâne astfel mădulare ale Bisericii până când ar fi condamnați de vreun sinod ortodox. Dar pentru că erezia nu este un păcat oarecare sau o încălcare canonică obișnuită, ci, după Sf. Ignatie Briancianinov „*erezia este răzvrătirea și răscoala creaturii împotriva Creatorului, revolta și răzvrătirea ființei celei mai mărunte și*

---

[29] Canoanele Sfinților Apostoli, Canonul 3 (notă de subsol), [Pidalion, 1844]

mărginite, omul, împotriva Dumnezeului Celui atotdesăvârșit”[30], trebuie să vedem dacă în tâlcuirea amintită Sf. Nicodim (dar și canoanele în general) tratează și erezia laolaltă cu toate încălcările canonice (care de altfel pot fi de ordin moral, administrativ, disciplinar etc.), căci am văzut că, bunăoară, canonul 15 al Sinodului I-II are rânduieli diferite pentru eres și pentru încălcări canonice obișnuite.

Spre exemplu canonul 14 al Sinodului din Sardica spune că preotul, **chiar de ar fi caterisit pe nedrept de arhiereu**, trebuie să accepte caterisirea până când această hotărâre ar fi răsturnată de un sinod. S-ar părea că acest canon intră în contradicție cu canonul 15 al Sinodului I-II, care spune că în acest caz preoții ortodocși „*nu numai canoniceştii certări nu sunt supuşi, îngrădindu-se pe sineşi despre împărtăşirea numitului episcop, mai înainte de sinodiceasca cercetare, ci şi de cinstea cea cuvenită celor dreptslăvitori se vor învrednici*”. De fapt această contradicție aparentă a canoanelor se referă la situații diferite, unul referindu-se la caterisirea săvârșită de un arhiereu ortodox, iar altul la relația cu un arhiereu eretic.

Bunăoară de la Sf. Grigorie Palama știm că „*dacă [episcopii] leapădă Ortodoxia, atunci pierd nu numai magisterium-ul (autoritatea lor religioasă),* ***ci însăşi calitatea de creştini, iar anathemele lor nu au nici o valoare***”[31], sfântul Grigorie continuând firește să slujească și după ce a fost osândit pentru întreruperea pomenirii patriarhului în 1344[32]. Erezia nu este o simplă încălcare canonică, fiindcă bunăoară Sinodul I Ecumenic nu a rânduit nici un singur canon care să-l condamne pe Arie și pe arieni, aceștia fiind condamnați în cadrul

---

[30] Sf. Ignatie Briancianinov – Despre erezie și schismă, cap. 1

[31] „Respingerea epistolei Patriarhului Antiohiei”, Coisl. 99, fol. 144; Către monahia Xenia, PG 150, 1045BC *apud* Stâlpii Ortodoxiei, Viaţa şi nevoinţele celui între sfinţi părintelui nostru Grigorie Palama, Arhiepiscopul Thessalonicului, ed. Egumenița, 2006

[32] Stâlpii Ortodoxiei, Viaţa şi nevoinţele celui între sfinţi părintelui nostru Grigorie Palama, Arhiepiscopul Thessalonicului, ed. Egumenița, 2006, pag. 71

ședințelor Sinodului. Ar fi greșit să ne raportăm la arhiereii eretici prin prisma canoanelor care se referă la arhiereii ortodocși.

Pe de altă parte Sf. Nicodim Aghioritul arată că preotul, chiar caterisit fiind, nu este cu totul străin de preoție, spunând că „*Iosif Vrienie în epistolia cea către Nikita zice, că sunt Sfinte şi deplinite cele îndrăznite de către cei caterisiţi. Însă şi aceasta o mărturiseşte şi înţeleptul Evghenie Vulgarul în cercetările cele criticale ale gramaticii lui Neofit, aducând ajutător pe Nicolae Cabasila*”[33]. Evident dacă s-ar fi referit canoanele 3 și 28 Apostolic și la eretici, atunci ar fi fost cu neputință ca tâlcuitorii să le recunoască puterea de a săvârși cele sfinte chiar și după condamnarea lor. Să nu confudăm cele rânduite pentru cei păcătoși, dar ortodocși, cu cele rânduite pentru eretici!

De altfel dacă Sf. Nicodim Aghioritul s-a referit în acea tâlcuire și la eretici, atunci într-adevăr ar fi o mare hulă să nu recunoști tainele săvârșite de ereticii care încă nu au fost osândiți nominal de un sinod. În acest caz Sfinții Părinții, pentru a ne apăra de o asemenea hulă, ar fi subliniat de multe ori că ereticii necondamnați au taine adevărate, iar când ar tăgădui tainele săvârșite de eretici ar menționa neapărat că e vorba de eretici condamnați deja. Dar în scrierile lor o astfel de distincție nu este prezentă. Pe de altă parte noi avem o mulțime de mărturii din partea Sfinților Părinți privitoare la tainele săvârșite de eretici, iar pe ei în nici un caz nu-i putem bănui de hulă!

Astfel Sf. Teodor Studitul a refuzat să îl recunoască drept episcop pe unul care grăia ortodox, dar era în comuniune cu erezia, și nici hirotoniile săvârșite de el nu le recunoștea până în momentul pocăinței acestuia: „*Preotului şi egumenului le-ai răspuns bine că* ***sunt înstrăinaţi de preoţie*** *cei ce acum sunt hirotoniţi de episcopul ce s-a dovedit a fi eretic, chiar dacă acesta spune că sinodul a fost rău şi noi am pierit. Căci de ce el, recunoscând asta, nu fuge de pierzanie,* ***ferindu-se de erezie, pentru a fi episcop al lui Dumnezeu?*** *Atunci şi*

[33] Canoanele Sfinților Apostoli, Canonul 28 (notă de subsol), Pidalion, 1844

hirotoniile sale vor fi primite îndată. Sau de ce, în timp ce domneşte erezia, egumenul a trimis fraţii la hirotonie ereticească?”[34].

Sf. Iosif Voloțki, despre care am pomenit anterior, spunea: „*Fără harul Sfântului Duh nimeni din preoți nu poate face nimic. Iar ereticii aveau întru ei necuratul duh satanic,* ***cum pot ei să lege și să dezlege pe pământ și în ceruri?***”[35]. Oare am putea crede că acest *duh satanic* intră în om anume după condamnarea sinodală? Astfel ar trebui să concluzionăm că o asemenea de condamnare sinodală care îndrăcește condamnații este un mare păcat!

Sf. Vasile cel Mare scria astfel despre episcopul Fronton, care se prefăcea că e dreptcredincios, dar primise hirotonia de la arieni: „*Eu nu voi număra împreună cândva cu adevăraţii preoţi ai lui Hristos pe acela ce s-a hirotonisit şi a luat purtarea de grijă a norodului din spurcatele mâinile ereticilor, spre spurcarea dreptslăvitoarei credinţe*”[36].

Fiind întrebat Sf. Ipatie de Rufinian: „*De ce ai șters numele lui* [Nestorie, n.red.], *mai-nainte de a vedea ce se va petrece?*”, sfântul a răspuns: „*De când am auzit că vorbește necuviincios despre Domnul meu, am încetat comuniunea cu el și nici numele nu i-l mai pomenesc;* ***fiindcă nu mai este episcop***”[37].

Scriind despre Sinodul VII Ecumenic, Sf. Nicodim Aghioritul spune astfel în Pidalion: „*Şi s-au adunat sinodul acesta, împotriva păgânilor, şi prihănitorilor de creştini luptători (iconomahi) ai Sfintelor Icoane, pe care anatematisindu-i, şi mai ales pe Anastasie, pe Constantin, şi pe Nichita, care în vremea luptătorilor de Icoane au stătut*

[34] Sf. Teodor Studitul – Epistola 40. Către fiul Naucratie.
[35] Sf. Cuv. Iosif Voloţki – Luminătorul, Cuvântul XII
[36] Sf. Vasile cel Mare – Epistola 232(240). Către presbiterii nicopolieni., *apud* Tâlcuire la canonul 68 Apostolic, Pidalion, 1844
[37] Străjerii Ortodoxiei. Luptele monahilor pentru apărarea Ortodoxiei, Arhimandrit Vasilios Papadakis, Ed. Egumeniţa, 2015, pag. 102

minciunopatriarhi (pseudo-patriarhi) *ai Constantinopolului*”[38]. Amintim aici că și în canonul 15 al Sinodului I-II episcopii care propovăduiesc erezia sunt numiți *pseudo-episcopi* sau *minciuno-episcopi*. Dar dacă fără condamnare sinodală aceștia rămân ierarhi legitimi, cu adevărat ar fi o mare hulă să li se nege calitatea de episcopi și patriarhi, precum am văzut mai sus.

Credem că în această chestiune punctul crucial este întrebarea: ce îl desparte pe om de Biserică – erezia sau condamnarea sinodală nominală?

Sf. Ap. Pavel ne spune: „*De omul eretic, după întâia şi a doua mustrare, depărtează-te, știind că unul ca acesta s-a abătut şi a căzut în păcat,* ***fiind singur de sine osândit***” (Tit 3:10-11), la care Sf. Teofilact al Bulgariei tâlcuiește astfel: „*Deci când unul ca acesta după una și a doua sfătuire și învățătură stăruiește întru rătăcirea sa, atunci este însuși de sine osândit și fără dezvinovățire și pentru aceasta se cuvine a se depărta creștinii de unul ca acela*”[39].

Dar ca să nu aibă cineva îndoieli că această *osândire de sine* înseamnă despărțire de Biserică, să vedem și alte mărturii patristice.

Soborul V Ecumenic, fiind acuzat pentru că l-a anatemizat post-mortem pe Teodor al Mopsuestiei, acuzatorii considerând că nu poate fi condamnat un om trecut din viață, a răspuns astfel: „*Oare ei nu cunosc sau, mai bine zis, cunosc dar se prefac a fi neștiutori că osânda anatemei nu este altceva decât despărțire de Dumnezeu? Chiar dacă necuratul nu a primit-o de la cineva prin cuvânt,* ***el totuși pronunță asupra sa anatema prin însăși fapta sa****, despărțindu-se pe sine de viața cea adevărată prin necurăția sa*”[40].

---

[38] Prolegomena despre Sfântul și Ecumenicul al Șaptelea Sinod, Pidalion, 1844
[39] Sf. Teofilact al Bulgariei – Tâlcuire la Epistola către Tit, trad. Mitr. Veniamin Costachi, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1904, pag. 360
[40] Sfântul Sobor Ecumenic al Cincilea, al doilea din Constantinopol, Ședința 8, „Actele Soboarelor Ecumenice”, vol. 5, Tipografia Centrală din Kazan, 1913

Sf. Nichifor Mărturisitorul considera că: „*Lepădând slăvita și neprihănita noastră credință, ei* [iconoclaștii] ***s-au despărțit pe sine de marele și nedespărțitul trup al Bisericii****, ca niște mădulare putrede și stricate, și s-au alipit nebunește la mulțimea de rău-slăvitori*”[41]. Așadar, s-au despărțit pe sine de Biserică lepădând dreapta credința, iar nu „fiind condamnați de sinod”.

În una din scrisorile sale către fiul Naucratie, Sf. Teodor Studitul spune: „*Mărturisesc înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor:* ***ei s-au despărţit pe sine de trupul lui Hristos****, de tronul preaînalt, pe care Hristos a aşezat cheile credinţei, pe care, după făgăduinţa Celui nemincinos, nu au biruit-o şi nu o vor birui până în sfârşitul veacului porţile iadului, adică gura ereticilor (Mt. 16:18)*”[42].

În Patericul alcătuit de Sf. Ignatie Briancianinov, Avva Agathon explică astfel motivul pentru care a primit toate învinuirile, afară de cea de eretic: „*Erezia este înstrăinare de Dumnezeu. Ereticul se desparte de Dumnezeul cel viu și adevărat și se alătură diavolului și îngerilor săi.* ***Cel despărțit de Hristos*** *nu Îl mai are pe Dumnezeu, pe care L-ar putea ruga pentru iertarea păcatelor sale și este mort din toate punctele de vedere*”[43].

La Sf. Grigorie Palama găsim următoarea mărturie: „*Cei ce țin de Biserica lui Hristos sălăşluiesc în adevăr; dacă oamenii nu trăiesc în adevăr, atunci nici nu țin de Biserica lui Hristos. Şi cu mult mai vârtos dacă aceştia* ***spun minciuni despre ei înşişi, numindu-se şi fiind numiți păstori şi arhipăstori****; căci ne-am învățat că Creştinismul se*

[41] Sf. Nichifor Mărturisitorul – Cuvânt întru apărarea neprihănitei, curatei și adevăratei noastre credințe creştine şi împotriva celor ce cred că noi ne închinăm la idoli
[42] Sf. Teodor Studitul – Epistola 63(122). Către fiul Naucratie.
[43] Patericul alcătuit de Sf. Ignatie Briancianinov

arată nu prin înfăţişarea din afară, ci prin adevărul şi acrivia credinței”[44].

Vorbind despre taina mirungerii, Sf. Nicodim Aghioritul face următorul comentariu: „*Ereticul neavând Sfânt Duh, ca un despărţit de El pentru eres şi pentru schismă (adică pentru dezbinare) de soborniceasca Biserică, cum poate a sfinţi Mirul cel de acest fel?*”[45], nu zice „despărțit pentru că e condamnat de sinod”, ci „ *pentru eres şi pentru schismă*”.

„*Oare cel ce se împotrivește și lucrează împotriva Bisericii poate nădăjdui că se află în Biserică, când fericitul apostol Pavel, cugetând despre același lucru și arătând taina unității, spune: Este un trup şi un Duh, precum şi chemaţi aţi fost la o singură nădejde a chemării voastre, este un Domn, o credinţă, un botez, un Dumnezeu” (Ef. 4:4-6)?*”[46] – se întreabă Sf. Ciprian al Cartaginei, iar canonul 68 Apostolic interzice să primească cineva a doua hirotonie, „*fără numai de ar dovedi că de la eretici are hirotonia. Că cei ce de la unii ca aceştia sunt botezaţi, sau hirotonisiţi, nici credincioşi, nici clerici este cu putinţă a fi*”[47].

Și Sf. Nichifor Mărturisitorul astfel vorbește despre iconoclaștii care anterior semnaseră mărturisirea ortodoxă la Soborul VII Ecumenic, dar apoi au căzut din nou în eres: „*Toate acestea le-au mărturisit semnând cu mâna lor cei care acum* ***s-au despărțit pe sine de Biserică****. Și dacă renunță la propria mărturisire, ei calcă în picioare propriile cruci și se supun pe sine anatematismelor amintite mai sus* ***și în nici un caz nu se***

[44] Sf. Grigorie Palama – Respingerea epistolei Patriarhului Antiohiei *apud* Stâlpii Ortodoxiei, Viaţa şi nevoinţele celui între sfinţi părintelui nostru Grigorie Palama, Arhiepiscopul Thessalonicului, ed. Egumenița, 2006

[45] Canonul Sfântului Localnicului Sinod a treia oară adunat în Calcedon în timpul lui Ciprian tâlcuit, Pidalion, 1844

[46] Sf. Ciprian al Cartaginei – Despre unitatea Bisericii

[47] Canoanele Sfinților Apostoli, Canonul 68, Pidalion, 1844

află în Biserică”[48]. Evident cei despre care vorbește Sf. Nichifor nu fuseseră condamnați nominal la acel moment.

Iar ca să nu rămână nici o urmă de îndoială, să vedem ce spuneau iconoclaștii despre ei înșiși la Sinodul VII Ecumenic. Iată mărturia unui episcop iconoclast, care voia să revină în Biserică: „*De aceea eu, episcopul orașului Ancyra,* ***dorind să mă unesc cu biserica sobornicească*** *fac această mărturisire a mea în scris...*”[49] (continuând cu o mărturisire de credință ortodoxă și anatemizarea eresului), adică acesta se considera pe sine deja în afara Bisericii. Și episcopul Teodor al Mirelor Lichiei a spus: „*Și eu, păcătosul și nevrednicul, după multă cugetare și discuție amănunțită, am ales ce este mai bun și Îl rog pe Dumnezeu și pe sfințiile voastre* ***să mă uniți împreună cu ceilalți și pe mine păcătosul cu biserica sobornicească***”[50]. Cuvântări asemănătoare au avut și alți ierarhi, cerând a fi primiți în Biserică de către Sinod.

Că această atitudine este firească a dovedit-o întregul Sinod VII Ecumenic. Astfel „Preafericitul patriarh Tarasie a spus: „*Cum ar trebui acum să ne raportăm la această erezie, apărută iarăși în timpul de față?*”
De Dumnezeu iubitorul Ioan, locțiitor al scaunului apostolic în Răsărit, a spus: „***Erezia îl desparte pe orice om de Biserică***”
Sfântul Sobor a răspuns: „*Asta e evident*””[51].

Erezia îl desparte pe om de Biserică, iar nu condamnarea sinodală, căci Sinoadele ascultă de Dumnezeu, iar nu Dumnezeu de Sinoade: „*Pentru că, părutu-s-a Duhului Sfânt şi nouă*” (Fapte 15:28).

Vedem din mulțimea aceasta de mărturii că ereticii, chiar și necondamnați, erau considerați și chiar se considerau ei pe sine a fi în

---

[48] Sf. Nichifor Mărturisitorul – Cuvânt de apărare către Biserica Sobornicească în privința noii dispute despre cinstitele icoane
[49] Sfântul Sobor Ecumenic al Șaptelea, al doilea din Niceea, Actul 1, „Actele Soboarelor Ecumenice”, vol. 7, Tipografia Centrală din Kazan, 1909
[50] *Ibidem*
[51] *Ibidem*

afara Bisericii, fiind singuri de sine osândiți. Bineînțeles nu putem accepta nicidecum că ei, fiind în afara Bisericii, aveau putere de a săvârși taine adevărate (existența tainelor în afara Bisericii este o teză eretică ecumenistă). Dar cum se explică atunci faptul că ei și cei hirotoniți de ei au fost primiți fără a le fi repetată hirotonia?

Chiar în actele Sinodului putem vedea că această măsură a fost aplicată față de episcopii care s-au pocăit și s-au lepădat de eres în fața arhiereilor ortodocși, făcându-se apel la o scrisoare a Sf. Atanasie cel Mare în care se spune: „*Cei care au căzut și au apărat reaua cinstire să fie iertați dacă se pocăiesc, dar să nu li se dea loc în cler, iar despre cei ce nu erau fruntașii relei cinstiri, dar au fost atrași prin nevoie și cu de-a sila, s-a hotărât atât să li se dea iertare, cât și să aibă loc în cler*”[52]. Iată că despre fruntașii eresului Sf. Atanasie nu spune „să fie caterisiți”, ci „*să nu li se dea loc în cler*”, deci nu îi socotea ca fiind preoți înainte de pocăință.

Ascultând această mărturie a Sf. Atanasie, dar și ale altor Sfinților Părinți, Sinodul VII Ecumenic a decis ca acei dintre eretici (și cei hirotoniți de aceștia) **care au lepădat eresul și nu au avut alte încălcări canonice** să fie primiți fără a li se repeta hirotoniile, deci nu este vorba de recunoașterea necondiționată a tuturor tainelor săvârșite de iconoclaști.

Astfel este greșită interpretarea cum că tainele săvârșite de eretici până la condamnare sunt valide *apriori*. Doar un Sinod ortodox poate primi hirotoniile săvârșite de eretici, cu condiția ca cei hirotoniți să se lepede de eresul celor ce i-au hirotonit și să nu aibă alte impedimente canonice.

O dovadă în plus a acestui fapt o găsim la Sf. Teodor Studitul, care îi răspunde episcopului Eftimie despre un oarecare preot: „*Tu știi, iubitorule de Dumnezeu, că **prin conglăsuirea mărturisitorilor** ce mai sunt pe pământ, cât și a celor ce nu demult au trecut la Domnul, s-a hotărât ca sfințiții clerici care odată s-au dovedit a fi în comuniune cu*

[52] *Ibidem,* Sf. Atanasie cel Mare – Epistolă către Rufinian

ereticii să fie depărtați de slujirea celor sfinte până la vremea rânduită de Pronia de sus”[53].

De fapt această teorie a lucrării harului mântuitor prin ereticii necondamnați sfidează nu doar conștiința creștină, ci chiar și morala omenească. Știind că ereticii, după condamnarea lor, atrag după sine popoare întregi și biserici locale întregi, oare nu este un act de mare decădere morală să lipsești atâția oameni de har și de mântuire? Dacă Nestorie, Dioscor sau papii eretici ai Romei ar fi fost arhierei adevărați și prin ei mulțimile de oameni ar fi primit harul mântuitor, oare nu ar fi fost o adevărată mizantropie condamnarea lor și implicit a atâtea și atâtea generații de armeni, copți, etiopieni, siro-iacobiți sau occidentali? Căci se înțelege bine că majoritatea oamenilor simpli nu puteau pătrunde în subtilitățile teologice și pur și simplu și-au urmat episcopii lor. Dacă aceștia într-adevăr erau episcopi adevărați până la condamnare, nu ar fi fost mult mai înțelept pur și simplu să li se interzică să-și propovăduiască eresurile sau la urma urmei să li se taie limba, astfel încât ei să nu mai răspândească otrava învățăturii lor, dar să rămână în sânul Bisericii împreună cu mulțimile care i-au urmat?

Pe de altă parte dacă valabilitate are doar condamnarea sinodală nominală, atunci ce rost ar avea anatemizările care nu se pronunță asupra cuiva anume? „*Dacă vă propovăduieşte cineva altceva decât aţi primit - să fie anatema!*” (Gal. 1:9) – de ce ar pronunța Apostolul o condamnare lipsită de valabilitate?

Sau în aceeași ordine de idei: ce rost ar avea anatemizările pronunțate asupra oamenilor trecuți din viață? Dacă doar condamnarea sinodală te desparte de Biserică, atunci ne întrebăm: oare Origen, Constantin Copronim și alți eretici au murit în Biserică sau în afara ei, fiind condamnați la mult timp după moartea lor? Anatema pronunțată asupra lor semnifică tocmai faptul că ei s-au despărțit de Biserică în timpul vieții, căci nu te poți despărți de ea după moarte, iar Sinoadele au constatat această cădere a lor din Biserică, pronunțându-le anatema.

[53] Sf. Teodor Studitul – Epistola 83(271). Către Eftimie, episcopul de Serdica.

Într-un cuvânt al său la Duminica Ortodoxiei Sf. Teofan Zăvorâtul spune următoarele: „*Fie se pronunță, fie nu se pronunță asupra **învățăturii și numelui tău anatema**, tu deja ești căzut sub ea atunci când cugeți cele potrivnice Bisericii și stărui în această cugetare*”[54].

În sfârșit am vrea să îi îndemnăm pe creștinii care cad în această capcană a recunoașterii vădite a tainelor ereticilor (fie și necondamnați), să ia aminte la hotărârea episcopilor Bisericii Ortodoxe Ruse din Diaspora din anul 1983, care fiind dată împotriva ecumenismului, spune următoarele: „*Celor care nu deosebesc Preoția și Tainele Bisericii de „preoția” și „tainele” ereticilor, dar afirmă că botezul și euharistia ereticilor ar fi suficiente pentru mântuire – anatema!*”. Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte!

Reieșind din toate cele expuse mai sus, nu putem trage alte concluzii decât:

- Canoanele rânduite pentru problemele bisericești obișnuite nu pot fi luate ca dreptar pentru relația cu ereticii.
- Sfinții Părinți nu fac o delimitare clară între ereticii condamnați nominal și cei necondamnați, numindu-i pe toți laolaltă *eretici*.
- Erezia îl desparte pe om de Biserică, ereticii sunt *singuri de sine osândiți* și cad din Biserică atunci când stăruie în eresul lor, neluând în seamă mustrările care li se aduc.
- După exemplul Sinodului VII Ecumenic, sinoadele ortodoxe îi pot primi pe ereticii care se pocăiesc (și pe cei hirotoniți de aceștia) în treapta clericală în care sunt, cu condiția că aceștia nu au alte impedimente canonice.
- Nu există nici un temei pentru recunoașterea caracterului mântuitor al tainelor săvârșite de eretici (fie condamnați nominal, fie necondamnați). În schimb există o mulțime de mărturii patristice care

[54] Sf. Teofan Zăvorâtul – Manuscrise din chilie, Ce este anatema? Cuvânt la Duminica Ortodoxiei

neagă autenticitatea tainelor lor. De altfel recunoașterea tainelor ereticilor este una din tezele de bază ale panereziei ecumenismului.

- Întrucât întreruperea comuniunii cu ereticii nu se bazează pe validitatea/invaliditatea tainelor acestora, ci înainte de toate pe faptul că altfel ne primejduim mântuirea, problema „validității tainelor" ereticilor nu este decisivă pentru acțiunile noastre și nu ar trebui abordată obsesiv.

Ne putem delimita de ecumeniști fără a intra în polemici inutile despre lucrarea harului la ei în lipsa unei pregătiri temeinice pe acest subiect, răspunzând în același fel în care s-a exprimat Sf. Maxim Mărturisitorul când a fost întrebat:

„– Aşadar, tu singur te vei mântui şi toţi ceilalţi vor pieri?
Iar el le-a zis:
– *Cei trei tineri, care nu s-au închinat idolului la care s-au închinat toţi oamenii, n-au osândit pe nimeni (Dn. 3:18), fiindcă nu se uitau la cele ale altora, ci cum să nu cadă ei înşişi din adevărata cinstire a lui Dumnezeu. [...] Prefer însă mai degrabă să mor, decât să am conştiinţa tulburată că am alunecat în vreun fel oarecare în ce priveşte credinţa*"[55].

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Frăția Ortodoxă Sf. Ignatie Briancianinov
(Andrei Creacico, Dorin Jamba, Vladimir Nani)
1/14 decembrie 2017 (†Sf. Prooroc Naum, †Sf. Filaret cel Milostiv)

PS: pentru orice greșeală în cele exprimate mai sus rugăm a ne ierta, fiind mereu deschiși pentru orice sugestie și obiecție la adresa: redactia@lumea-ortodoxa.ro

[55] Actele procesului și interogatoriilor Sfântului Maxim Mărturisitorul și a ucenicilor lui, pct. 6